

МЕЙ СІНКЛЕР І «ПОТІК СВІДОМОСТІ»

Гончарова О.А. (Харків)

<http://dx.doi.org/>

Abstract

In 2018, modernist scholars all over the world celebrated a centenary of the literary term «stream of consciousness» – the psychological definition which was first applied to literary writings in May Sinclair's review on Dorothy Richardson's «Pilgrimage» (1918), and which since then has become an essential characterization of modernist discourse.

The paper focuses on Sinclair's psychological novels «The Three Sisters» (1914), «Mary Olivier: A life» (1919) and «Life and Death of Harriett Freen» (1922), and reveals the features of her writing mode, which among others include imagism, symbolism, and «stream of consciousness» techniques.

It is concluded that May Sinclair's writings are an integral part of English literature during the changing eras. Her author's courage, openness to new knowledge, ability to experiment vastly contributed to the development of the modernist approach and to a certain extent paved the way for a new generation of modernists, V. Woolf and J. Joyce, who became unsurpassed masters of the-stream-of-consciousness method.

Keywords: May Sinclair; modernism; the stream of consciousness; psychological novel; symbolism; imagism.

У 2018 році спільнота дослідників англійського модернізму відзначила сторіччя з нагоди першого застосування психологічного терміну «потік свідомості» в літературній царині, який з часом став найсуттєвішою дефініцією модерністського дискурсу. В рецензії на перші три романи циклу «Pilgrimage»

Дороті Річардсон, опублікованій у квітневому випуску літературного альманаху «The Egoist» 1918 р., англійська письменниця, філософ, літературний критик і есеїстка Мей Сінклер (1863–1946) зіставила життя з рідиною («*reality is thick and deep, too thick and too deep, and at the same time too fluid to be cut with any convenient carving-knife*» (Цит. за: Bowler, 2013)), в яку романісту потрібно постійно занурюватися («*plunge in*») задля правдивого його відтворення у своїх творах. Аналізуючи романи Річардсон, Сінклер влучно схарактеризувала її письменницький метод і визначила її першість в застосуванні нового літературного прийому серед тогочасного письменства:

*«In this series there is no drama, no situation, no set scene. Nothing happens. It is just life going on and on. It is Miriam Henderson's **stream of consciousness** going on and on <...>*

*In identifying herself with this life, which is Miriam's **stream of consciousness**, Miss Richardson produces her effect of being the first, of getting closer to reality than any of our novelists who are trying so desperately to get close»* (Цит. за: Bowler, 2013).

Цікаво, що сама авторка відреагувала на рецензію Сінклер вкрай негативно, а застосований до її наративу термін «потік свідомості» назвала «повною недоумкуватістю» («*perfect imbecility*»), оскільки вважала свідомість «нерухомішою за дерево» («*stiller than a tree*»). Лише у 1952 р., через шість років після смерті Сінклер, Річардсон погодилася з оцінкою і судженнями критика.

Проте для самої Сінклер зацікавленість творчим доробком Річардсон і її письменницьким методом не була випадковою. Авторка 24 романів, декількох збірок малої прози, філософських трактатів і есеїв, найпопулярніша та найвпливовіша жінка-письменниця на зламі століть, аж до появи на літературній арені В. Вульф, вона знаходилася у постійному творчому пошуку щодо осучаснення і уточнення літературних прийомів, винайдення нового підходу задля зображення нової поствікторіанської реальності (Honcharova, 2019a; 2019b). Чутлива до усіляких суспільних змін, вона захоплювалася

найновітнішими психологічними розвідками Фрейда, Юнга, Жана, Бергсона, які дали справжній імпульс до змін в її творчій парадигмі.

Еволюція художнього методу Сінклер є надзвичайно цікавою. Вона увійшла у «велику» літературу у 1890–1900 рр. як авторка романтичних і реалістичних романів, які не виходили за межі вікторіанської традиції («Audrey Craven», 1897; «Mr and Mrs Nevill Tyson», 1898; «The Divine Fire», 1904; «The Helpmate», 1907; «The Creators: A Comedy», 1910 та інші). Утім, занурення у психоаналітичне вчення спричинило суттєве поглиблення психологізму в її творах, а відтак і певні трансформації засобів зображення. Протягом наступного десятиліття виходять три найвизначніші психологічні романи в її творчому доробку – «Три сестри» («The Three Sisters», 1914), «Мері Олів'є» («Mary Olivier: A life» (1919)) і «Життя і смерть Гарієт Фрін» («Life and Death of Harriett Frean» (1922)), які посіли вагоме місце в англійській модерністській літературі. Усі три романи об'єднані спільною темою родинних стосунків, виховання дітей, становлення особистості жінки, зречення і самопожертви, фрейдівської сублімації. Саме на прикладі цих трьох романів простежимо за тим, яких змін зазнали наративні стратегії письменниці в її прагненні описати свідоме / несвідоме / підсвідоме (*conscious / unconscious / subconscious*) життя головних героїнь.

У першому з трьох романів – «Три сестри» – простежується нестача відповідних художніх засобів. Сінклер використовує традиційні прийоми авторського коментаря, пояснення, опису, при цьому усі судження логічні і послідовні, синтаксично і пунктуаційно оформлені. У наведеному нижче прикладі сестри розмірковують над тим, у який спосіб краще познайомитися з молодим лікарем, який нещодавно оселився в їхньому містечку:

«All three of them were thinking.

Mary thought, «Wednesday is his day. On Wednesday I will go into the village and see all my sick people. Then I shall see him. And he will see me. He will see that I am kind and sweet and womanly». **She thought**, «That is the sort of woman that a man wants». **But she did not know what she was thinking.**

Gwenda thought, «I will go out on to the moor again. I don't care if I am late for Prayers. He will see me when he drives back and he will wonder who is that wild, strong girl who walks by herself on the moor at night and isn't afraid <...>» She thought (for she knew what she was thinking), «I shall do nothing of the sort. I don't care whether he sees me or not. I don't care if I never see him again. I don't care».

Alice thought, «I will make myself ill. So ill that they'll have to send for him. I shall see him that way» (Sinclair, 1985: 10).

Появі другого роману – «Мері Олів'є» – передувало знайомство письменниці з творчістю Річардсон і справжнє відкриття, яке вона зробила, – перш за все, для самої себе, – того жаданого прийому, який вона назвала «потокосвідомості». Роман складається з п'яти книг, які відповідають певним фазам становлення особистості: «Раннє дитинство» («Infancy»), «Дитинство» («Childhood»), «Юність» («Adolescence»), «Зрілість» («Maturity»), «Середній вік» («Middle-Age»). Його наратив відображає «свідоме» головної героїні. Її думки, спогади, міркування концентруються навколо ключових життєвих явищ і обставин у відповідності до фрейдівської теорії розвитку дитини. Сінклер сміливо використовує прийоми імажизму (раптовість і незвичайність образів, «інтуїтивність» мови, переважання зорових образів) і символізму (символи, натяки, ускладнені образи і асоціації тощо). Розповідь здебільшого ведеться від третьої особи, з раптовим переходом до другої особи:

«Mary thought that so funny that she laughed. She knew what Mamma was thinking, but she was too happy to care. Her intelligence had found its mate.

You played, and at the first sound of the piano he came in and stood by you and listened» (Sinclair, 1980: 280).

Третій з романів – «Життя і смерть Гарієт Фрін» – вважається вершиною творчості письменниці. Його стиль вирізняється наративною щільністю і лаконічністю – п'ятнадцять доволі коротких глав охоплюють більше сімдесяти років життя героїні. Письменниця майстерно поєднує прийом «потокосвідомості» (для опису психічного життя героїні) з традиційними оповідними

техніками (задля фонового зображення). Як і в попередньому романі, широко використовуються символістські і імажистські прийоми.

Отже, творчість Мей Сінклер є невід'ємною частиною англійської літератури періоду зміни епох. Її письменницька сміливість, відкритість до нового знання, здатність до експериментаторства сприяли розвитку модерністського напрямку і певною мірою прокладали шлях для нового покоління модерністів – В. Вульф і Дж. Джойса, – які стали неперевершеними майстрами методу «потoku свідомості».

Referenses

- Bowler, R. (2013). 'Stream of consciousness', Drama, and Reality. <https://maysinclair society.com/may-sinclair-and-stream-of-consciousness/>. Retrieved 31 January 2021.
- Honcharova, O.A. (2019a). Avtopsihologism yak harakterna rysa romanu May Sinclair "Try sestry". [Autopsychologism as the characteristic feature of May Sinclair's *The Three Sisters*]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu (Filologia)*, 42(1), 103-106. DOI <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.42.1.24>
- Honcharova, O.A. (2019b). Psykholohichnyy analiz: tradytsiyi i novatorstvo v romani M. Sinklair «Try sestry». [Psychological Analysis: Traditions and Innovations in May Sinclair's Novel "The Three Sisters"]. *Vcheni zapysky Tavriyskoho natsionalnoho universytetu im. V. Vernadskoho (Filolohiya. Sotsialni komunikatsiyi)*, 30(69)/4, 1, 174-178. DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2019.4-1/32>. Retrieved from http://www.philol.vernadskeyjournals.in.ua/eng/journals/2019/4_2019/part_1/4-1_2019.pdf
- Sinclair, M. [1914] (1985). *The Three Sisters*. New York: The Dial Press.
- Sinclair, M. [1919] (1980). *Mary Olivier: A Life*. London: Virago.